

دیدگاه

شماره: ۷۸۸	موضوع: حمایت از تولیدات داخلی مستلزم هماهنگی و تناسب بین نظام ارزی و تعرفه‌ای
تاریخ: ۱۳۹۶/۰۱/۲۱	

توضیح اجمالی:

ابزارهای تعرفه‌ای از مهمترین ابزارهای مورد استفاده در سیاست تجاری کشورهاست که معمولاً برای مدیریت واردات و حمایت از تولیدات داخلی استفاده می‌شود. برخی بر این باورند که چون ایران عضو WTO نمی‌باشد با دارا بودن یکی از بالاترین نرخ‌های تعرفه دنیا از سطح حمایت بالایی از تولیدات داخلی برخوردار است. برای بررسی صحت این موضوع، لازم است نرخ‌های تعرفه در چارچوب عملکرد نظام ارزی کشور مورد بررسی قرار گیرد. براین اساس در ادامه به مقایسه واقعیت‌های نظام ارزی و تعرفه‌ای کشور پرداخته شده است.

نکات کلیدی:

- در سال ۱۳۹۴ مجموع مالیات بر واردات کشور ۱۱۵٫۵ هزار میلیارد ریال بوده است که ۱۴٫۶ درصد از کل درآمدهای مالیاتی، ۱۰٫۳ درصد از کل درآمدها و ۵٫۵ درصد از کل بودجه دولت (اعم از درآمدها، واگذاری‌ها و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای) را شامل شده است. نسبت ارزش مجموع مالیات بر واردات به ارزش کل واردات کشور ۷٫۴ درصد در سال ۱۳۹۴ بوده است.
- براساس برآوردهای صورت گرفته ارزش کالای قاچاق کالا تقریباً ۱۵ میلیارد دلار بوده که این مقدار ۲۲ درصد از مجموع کالای واردات رسمی و قاچاق است. این امر نسبت درآمدهای مالیات بر واردات به ارزش کل واردات را از ۷٫۴ به ۵٫۷ درصد کاهش می‌دهد.
- تفاوت نرخ ارز مبادله‌ای با نرخ بازار در سال ۱۳۹۴ برابر با ۴۹۲۱ ریال بوده است. با فرض اینکه نیمی از واردات با ارز مبادلاتی وارد شده است، ارزش یارانه ناشی از تخصیص ارز مبادله‌ای در سال ۱۳۹۴ معادل ۱۲۹ هزار میلیارد ریال می‌شود. این مقدار ۱۲ درصد بیشتر از مالیات بر واردات (۱۱۵٫۵ هزار میلیارد ریال) بوده است. بنابراین در سال ۱۳۹۴ ارزش یارانه ناشی از تخصیص ارز مبادله‌ای ۱۳٫۵ هزار میلیارد ریال بیشتر از مجموع مالیات بر واردات بوده که در مجموع دلالت بر حمایت واقعی منفی از تولیدات داخلی دارد.
- عدم تعدیل نرخ ارز اسمی متناسب با تفاضل تورم داخلی و خارجی طی سالهای اخیر (بدلیل درآمدهای ارزی ناشی از صادرات مواد خام و واسطه‌ای) منجر شده است نرخ ارز در سال ۱۳۹۴ پایین‌تر از ارزش واقعی آن باشد. به‌عنوان مثال با لحاظ تفاوت نرخ تورم داخلی و خارجی، نرخ ارز در سال ۱۳۹۴ نسبت به سال‌های ۱۳۸۱ و ۱۳۸۴ کمتر از ارزش واقعی آن به‌میزان ۳۸ و ۱۱ درصد ارزش‌گذاری است. براساس آنچه عنوان شد موارد زیر قابل ارایه است:

۱. نرخ حمایت واقعی تولیدات داخلی (بدلیل بالاتر بودن مقدار یارانه ارزی نسبت به مالیات بر واردات و ارزش‌گذاری بیش از حد ریال) در مقایسه با سال ۱۳۸۴ معادل ۱۱٫۵- درصد و در مقایسه با سال ۱۳۸۱ معادل ۳۸٫۵- درصد می‌باشد. این امر دلالت بر حمایت قابل ملاحظه واقعی منفی از تولیدات داخلی علیرغم بالا بودن نرخ‌های تعرفه اسمی و عدم عضویت در WTO دارد.
۲. گفتنی است لحاظ عوامل دیگری مانند ارزش‌گذاری پایین پول رسمی برخی از شرکای عمده تجاری ایران مانند چین و همچنین دامپینگ برخی از این کشورها منجر به بدتر شدن سطح حمایت موثر ایران از تولیدات داخلی خواهد شد.
۳. به‌منظور حمایت از تولیدات داخلی و مدیریت واردات، هماهنگی و تناسب میان نظام‌های ارزی و تعرفه‌ای کشور به خصوص تجدیدنظر در تخصیص ارز مبادله‌ای، باید در دستور کار متولیان امر قرار بگیرد.